

Çevre Konularıyla İlgili Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). Çevre Konularıyla İlgili Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18466>

Özet

Çevre Konularıyla İlgili Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği, Mustafa Kahyaoğlu (2011) tarafından geliştirilmiş özgün bir ölçektir. Bu ölçek, bireylerin **çevre konularına** dair kitap okumaya yönelik sahip oldukları duygusal eğilimleri ve tutum düzeylerini güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçmek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçek, 32 maddeden oluşmakta ve 5'li Likert tipi derecelendirme kullanmaktadır. Geliştirme çalışması, ölçeğin yapısal tutarlılığını sağlamak için detaylı faktör ve güvenilirlik analizleri içermektedir.

Temel amaç, bireylerin **çevre bilinci** düzeylerinin ve okuma alışkanlıklarının çevresel bilgi edinme motivasyonu üzerindeki etkisini saptamaktır. Ölçeğin psikometrik özellikleri, sosyal bilimler alanında kabul gören yüksek standartlara karşılamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Tutum ölçeği, çevre bilinci, kitap okuma, psikometri, çevre eğitimi, yapı geçerliliği, güvenilirlik analizi.

Yazarlar

Mustafa Kahyaoğlu

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, bireylerin, özellikle de eğitim çağındaki öğrencilerin, çevre temalı yayınlar ve kitaplar okumaya yönelik sahip oldukları pozitif veya negatif tutumları nicel olarak belirlemektir. Ölçek, çevresel farkındalığın ve bilgi düzeylerinin artırılmasında kitap okumanın kritik rolünü değerlendirmek için bilimsel bir araç sunar.

Geliştirme çalışması, eğitim bilimleri alanında, bireylerin çevreye olan ilgi düzeylerinin ölçülmesine ve bu ilginin akademik performans veya davranışsal sonuçlarla ilişkilendirilmesine olanak tanıyarak, çevre eğitimi programlarının etkinliğini değerlendirmede kullanılabilir.

Yapı

Ölçek, bireylerin çevre temalı kitap okuma eylemine yükledikleri değeri ve bu eyleme yönelik motivasyonlarının ölçen çok boyutlu bir **psikolojik yapı** üzerine kurulmuştur. Bu yapı, okumaya karşı duyulan ilgi, okumanın faydalarına yönelik inançlar ve çevresel bilgiyi derinleştirme isteği gibi alt bileşenleri kapsamaktadır.

Faktör analizleri sonucunda, tutumun üç ana faktör altında toplandığı belirlenmiştir. Bu faktörler,

bireyin çevre konularıyla ilgili bilgiyi pasif almaktan ziyade, aktif olarak kitap okuma yoluyla edinme eğilimini yansıtmaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin **yapı geçerliliğini** belirlemek amacıyla öncelikle taslak ölçekte yer alan ortak varyanslar belirlenmiştir. Yapılan analizlerde, faktör yük değerlerinin belirlenmesinde Büyüköztürk (2007) tarafından önerilen 0.45 ve üzeri değerler alt sınır olarak kabul edilmiştir. Bu çalışmada doğrultusunda, taslak ölçekteki maddelere ait faktör yük değerlerinin 0.49 ile 0.75 arasında değeri tespit edilmiştir.

Toplam 30 madde için Varimax döndürme tekniği uygulanmış ve madde yük değerleri incelenmiştir. Tüm maddelerin faktör yük değerleri, kabul edilebilir alt sınırın üzerinde olduğu için, ölçeğin yapısal olarak tutarlı olduğu ve ölçmek istediği yapıyı yüksek düzeyde temsil ettiği sonucuna varılmıştır. Bu bulgular, ölçeğin geçerlik kriterlerini sağladığını göstermektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla yapılan **güvenirlilik** analizleri sonucunda, tüm ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0.87 olarak hesaplanmıştır. Büyüköztürk (2007), 0.70 üzeri değere sahip ölçeklerin güvenirlik katsayılarının yeterli kabul edilebileceğini belirtmektedir. Şencan (2005) ise, ilgi ve yetenek türü araştırmalarda kullanılacak ölçeklerin en az 0.85 düzeyinde bir güvenirlik katsayısına sahip olması gerektiğini vurgulamıştır. Ölçek bu yüksek standardı karşılamaktadır.

Faktörler bazında hesaplanan Cronbach Alfa katsayıları şöyledir: Faktör 1 için 0.92, Faktör 2 için 0.82 ve Faktör 3 için 0.57. İlk iki faktör yüksek düzeyde güvenilirliğe sahipken, üçüncü faktör kabul edilebilir sınırlarda yer almaktadır. Ayrıca, ölçeğin madde-toplam korelasyonlarının 0.567 ile 0.950 arasında değeri olması, maddeler bazında da tutarlı bir yapıya sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

Ölçek bileşenlerinin ve boyutluluğunun belirlenmesi amacıyla açıklayıcı faktör analizi (AFA) kullanılmıştır. Analiz süreci, taslak ölçekte yer alan ortak varyansların belirlenmesiyle başlamıştır. 30 madde için Varimax döndürme tekniği uygulanmıştır. Faktör yük değerleri alt sınırın Büyüköztürk (2007) tarafından 0.45 ve Kalaycı (2005) tarafından 0.50 olarak belirtilmesi dikkate alındığında, bu çalışmada geliştirilen ölçeğin yapısal özelliklerinin istenen düzeyde olduğu görülmüştür.

Faktör analizinin temel adımları, ölçeğin çok boyutlu yapısını ortaya çıkarmak ve faktörleri

anlamlandırılmak üzere şu şekilde izlenmiştir:

Faktör sayısının belirleme

Faktör değişkenlerini belirleme

Faktörleri isimlendirme

Araç

Test Type: Geliştirme Ölçeği (Developmental Scale)

Format: 32 maddeden oluşur. Yanıtlar 5 seçenekli Likert tipi formatta toplanır.

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Öğrenciler (Çevre konularına ilgi duyan genel popülasyon için de kullanılabilir.)

Age Group: Belirtilmemiştir (Çalışmanın yayımlandığı dergi dikkate alındığında genellikle eğitim çağındaki popülasyon.)

Population Details: Orijinal makalede hedef kitlenin demografik detayları hakkında kapsamlı bilgi sunulmamıştır.

Test Methodology: Yanıtlar, bireyin çevre konularıyla ilgili kitap okumaya ne ölçüde katıldığını veya katılmadığını ifade eden derecelendirme üzerinden toplanır. Derecelendirme şeması şöyledir:

Tamamen katılıyorum = 5

Katılıyorum = 4

Kararsızım = 3

Katılmıyorum = 2

Hiç Katılmıyorum = 1

Anahtar Kelimeler

Tutum, çevre konuları, okuma alışkanlığı, psikometrik özellikler, faktör analizi, güvenilirlik katsayısı.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemiştir

Affiliation Email addresses: mustafa.kahyaoglu56@gmail.com

Correspondence Address: Belirtilmemi?

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, 2011 yılında yayımlanan bir bilimsel makale kapsamında geliştirilmiştir. Ölçeğin kullanımı için yazar Mustafa Kahyaoğlu ile iletişime geçilmesi ve izin alınması tavsiye edilir.

Testin geliştirilme yılı: **2011**.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [cevre-konularıyla-ilgili-kitap-okumaya-yonelik-tutum-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Kahyaoğlu, M. (2011). Çevre Konularıyla İlgili Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği geliştirme çalışması. *İkötretim Online*, 10(3), 1056-1065.

Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (7. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık. [Geçerlik](#) ve [istatistik](#) yöntem bilimine dair önemli bir kaynaktır.

Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçmelerde güvenirlik ve geçerlik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kalaycı, Ş. (2005). *SPSS uygulamaları çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Çevre Konularıyla İlgili Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuştur ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek toplam 32 maddeden oluşmaktadır. Örnek maddeler:

Kitle iletişim araçlarında çevre temalı programlara yer verilmesinin çevre konulu kitapların okunmasını arttıracak inancındayım.

Çevre konularına yönelik kitap okuma çevremizi ve dünyayı tanımamıza yardımcı eder.